

RODZAJ CZYNNOŚCI OZNACZANYCH FORMAMI CZASOWNIKA W TEKSTACH USTANOWIENIA EUCHARYSTII

W Nowym Testamencie znajdują się cztery opisy ustanowienia Eucharystii:

1. Mt 26,26-28: Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δόξας τοῖς μαθηταῖς εἶπεν· λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίνετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γὰρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

2. Mk 14,22-24: Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· λάβετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν.

3. Łk 22,19-20: καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν; καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἢ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον.

4. 1 Kor 11,23-25: [...] ἔλαβεν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν· τοῦτό μού ἐστιν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἢ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὡσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν¹.

Opis zawarty w Liście do Koryntian jest przekazem najstarszym². Jednak, jak sądzą egzegeci, najwierniejsza relacja autentycznych słów Chrystusa znajduje się w ewangelii św. Marka³. Prawdopodobnie pod

¹ Teksty greckie według wydania E. Nestlego: *Novum Testamentum Graece et Latine*. Wyd. 21. Stuttgart 1962.

² E. Dąbrowski. *Listy do Koryntian*. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz. Poznań 1965 s. 139.

³ F. Gryglewicz. *Chleb, wino i Eucharystia w symbolicie Nowego Testamentu*. Poznań 1968 s. 59. Pierwszym, który tę opinię podał, był J. Jeremias (*Die*

wplywem tego ostatniego zredagowany został tekst św. Mateusza. Ewangelista Łukasz łączy tradycję Marka i Pawła⁴.

Już wiele dzieł napisano na temat tych tekstów i powstają wciąż nowe. Autor niniejszego artykułu wie, że nie leży w granicach jego możliwości odkrycie czegoś nowego. Chciałby tylko z pozycji początkującego językoznawcy zwrócić uwagę na formy czasownikowe i odczasownikowe występujące w podanych wyżej wersjach greckich Nowego Testamentu, a zwłaszcza na rodzaj oznaczanych przez nie czynności. W konsekwencji doprowadzić to ma do wierniejszego, być może, ich przekładu na język polski. Teksty omawiane będą wspólnie, tłumaczenie każdego z osobna podane zostanie na końcu artykułu.

We wszystkich księgach Nowego Testamentu znaleźć można wiele semityzmów. Stosunkowo najmniej ma ich w zakresie składni św. Paweł i autor Listu do Hebrajczyków⁵. Wpływy semickie stwierdzić można także w zdaniach opisujących ustanowienie Eucharystii⁶. Wydaje się jednak rzeczą słuszną, by w analizie językowej trzymać się jak najdalej zasady zachowania „norm greckich”, a ewentualne odstępstwa rozważyć w drugim etapie⁷. W ten sposób okażemy więcej uznania i zaufania względem decyzji autorów Nowego Testamentu pisania w języku greckim.

W omawianych tu tekstach znajdujemy następujące kategorie fleksyjne i słowotwórcze odczasownikowe: *indicativus praesentis*, *indicativus aoristi activi*, *coniunctivus praesentis activi*, *imperativus praesentis activi*, *imperativus aoristi activi*, *participium praesentis activi* oraz *medii* lub *passivi*, *participium aoristi activi*, *infinitivus aoristi activi*, twory odczasownikowe na -αις, twór odczasownikowy na -η, twór odczasownikowy na -ία, twór odczasownikowy na -τής, twór odczasownikowy na -τήριον.

Z form tych kategorię czasu oznacza bezpośrednio w języku greckim tylko *indicativus praesentis* — czas teraźniejszy oraz *indicativus aoristi* — czas przeszły. Pewne formy (pokażemy je niżej) oznaczają równoczes-

Abendmahls Worte Jesu. Göttingen 1935 s. 57-61. Pierwotny tekst przy konsekracji chleba miałby, według niego, taką postać: λάβετε τοῦτο ἔστιν τὸ σῶμά μου, a przy konsekracji wina — τοῦτο ἐστὶν τὸ αἶμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν.

⁴ P. Benoit. *Opisy ustanowienia Eucharystii*. W: *Biblia dzisiaj*. Opracowanie redakcyjne ks. J. Kudasiewicz. Kraków 1969 s. 333 n.

⁵ Zob. K. Beyer. *Semitische Syntax im Neuen Testament*. Bd. I. T. 1. Wyd. 2. Göttingen 1968 s. 295.

⁶ Do semityzmów w tekście podanym przez św. Marka zalicza Jeremias (jw. s. 65-71) powtarzanie spójnika και, użycie λαβών i ἔκλασεν, zmianę znaczenia czasownika εὐλογέω z tradycyjnego na „odmawiam modlitwę przy posiłku”: „das Tischgebet sprechen”, użycie imiesłowu ἐκχυννόμενον dla oznaczenia futurum, oznaczenie wyrazem πολλοί „wszystkich”.

⁷ Słuszną jest także rzeczą, by w słownictwie starochrześcijańskich tekstów greckich i łacińskich nie dopatrywać się zbyt łatwo istnienia nowych znaczeń.

ność. lub uprzedniość w stosunku do czynności nadrzędnej; jest to tak zwany czas relatywny. Wszystkie natomiast, łącznie z już wymienionymi, wskazują na rodzaj czynności⁸. Wiadomo przecież, że to, co w gramatykach szkolnych nazywa się „czasem”, przeważnie z samej swej nazwy czasu nie oznacza. Nazwą swą określa rodzaj czynności⁹. Tak jest właśnie z nazwami *imperfectum*, *perfectum*, *plusquamperfectum*, *aoristum*.

Gramatyczne „czasy” greckie mogą oznaczać czynność jednorazową, trwałą, powtarzającą się i dokonaną¹⁰.

Normalnie czynność jednorazową wyrażają wszystkie formy aorystu, a z rzeczowników odczasownikowych derywaty na $-\sigma\tau\iota$ ¹¹ niektóre na $-\eta$ ¹², $-\iota\alpha$ ¹³ i inne, lecz one nas tu nie obchodzą. Czynność jednorazowa to czynność skończona, niepowtarzalna, a jeśli wyraża ją *indicativus* — historyczna, nie mająca związku z terażniejszością. Czynność trwałą oznaczają twory „czasu” terażniejszego. Do wyrażenia czynności wielokrotnej służy również, jak wyżej, *praesens*. Czynność dokonaną oznacza się przez użycie tworów z tematem *perfecti*. Chodzi tu o jakiś stan terażniejszy, będący rezultatem czynności wcześniejszej. Np. „jest napisane”, bo ktoś „napisał”. Poszczególne czynności są oznaczane nie tylko przez *indicativus*, lecz także przez pozostałe tryby oraz przez *participium* i *infinitivus*. Stosując ten podział na rodzaje czynności, tak możemy uszeregować formy czasownikowe i odczasownikowe, występujące w tekstach ustanowienia Eucharystii:

1. Czynność jednorazowa

a) Czynność przeszła, historyczna, nie mająca związku z terażniejszością:

ἐλάβεν, „wziął”,

ἐκλάσεν, „połamał”,

ἔδωκεν, „dał”,

⁸ Chociaż rzeczownik *πότηριον* nie oznacza rodzaju czynności, jest to przecież nazwa narzędzia do picia, jednak jako twór odczasownikowy został wraz z innymi podany w wykazie (por. temat aoristi od *πίνω*: ἐ-πό-θη,ν).

⁹ Zob. M. Zerwick. *Graecitas biblica*. Wyd. 3. Roma s. 69.

¹⁰ F. Blass. *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*. Bearbeitet von A. Debrunner. Wyd. 10. Göttingen 1959 § 318.

¹¹ E. Genveniste. *Noms d'agent et noms d'action en indo-européen*. Paris 1948 s. 112.

¹² A. Debrunner. *Griechische Wortbildungslehre*. Heidelberg 1917 § 281; P. Chantraine. *La formation des noms en grec ancien*. Paris 1933 § 112 n.

¹³ E. Schwyzer. *Griechische Grammatik*. Auf der Grundlage von K. Brugmanns „*Griechischer Grammatik*”. Bd. I. Allgemeiner Teil, Lautlehre, Wortbildung, Flexion. Wyd. 3. München 1959 s. 468 n.

εἶπεν, „powiedział”,
ἔπιον, „wypili”.

Formy te występują w opozycji na przykład do form *imperfectum*: „brał”, „łamał”, „dawał”, „mówił”, „pili”.

- b. Czynność jednorazowa, wcześniejsza niż czynność główna (czas relatywny ¹⁴):

λαβών, „wziąwszy” — ἔκλασεν, „połamał”,
εὐχαριστήσας, „odmówiwszy modlitwę dziewczynną” — ἔκλασεν,
„połamał”,
εὐλογήσας, „odmówiwszy modlitwę pochwalną” — ἔκλασεν, „po-
łamał”,
δοῦς, „rozdawszy” — εἶπεν, „powiedział”.

- c. Czynność jednorazowa, nie oznaczona w czasie:

λάβετε, „weźcie”,
φάγετε, „zjedzcie”,
πίετε, „wypijcie”,
ἀνάμνησις, „przypomnienie sobie”,
τὸ δειπνῆσαι, „spożycie wieczerzy”,
ἄφεσις, „odpuszczenie”,

διαθήκη, „ułożenie się wzajemne”, stąd „układ wzajemny, przy-
mierze”. Znaczenie „testament” powstało na skutek wieloznaczności kom-
ponentu δια-. Może on w jednych złożeniach oznaczać wzajemność, w in-
nych (lub w tych samych, jak właśnie w διαθήκη) — uporządkowanie,
rozdzielenie ¹⁵. Stąd w tym rzeczowniku znaczenie „rozrządzenie, testa-
ment”; ἁμαρτία, „złobienie, zrzeczenie”, stąd konkretyzacja „grzech”.

Opozycją tych form byłyby na przykład twory z tematem *praesentis*: „bierzcie”, „jedzcie”, „pijcie”, „przypominanie”, „spożywanie wieczerzy”, „odpuszczanie”, „układanie się wzajemne”, „grzeszenie”.

2. Czynność trwała

- a. Czynność trwała, równoczesna z czynnością nadrzędną:

ἑσθιόντων αὐτῶν, „gdy oni jedli” — ἔκλασεν, „połamał”,
λέγων, „mówiąc” — ἔδωκεν, „dał”.

- b. Czynność trwała, nie oznaczona w czasie:

διδόμενον, „wydające się” lub „wydawane”,

¹⁴ O czasie relatywnym nieosobowych form czasownika zob. Zerwick, jw. s. 69.

¹⁵ Schwyzer, jw. Bd. II. *Syntax und syntaktische Stilistik*. Wyd. 2. München 1959 s. 448-450; H. G. Liddell — R. Scott. *A Greek-English Lexicon*. Wyd. 9. Oxford 1940 (przedruk 1966) s. v. διά D; H. Thesleff. *Studies on Intensionification in Early and Classical Greek*. Helsingfors 1954 s. 155.

ἐκχυννόμενον, „przelewające się, wylewające się” lub „przelewane, wylewane”,

ἔστιν „jest”.

Opozycję względem dwu pierwszych stanowiłyby twory w stronie biernej *perfecti* lub *futuri*: „wydane” lub „mające być wydane”, „przelane” lub „mające być przelane”.

3. Czynność wielokrotnie powtarzająca się

ποιεῖτε, „czyńcie”, a nie „uczynicie”,

ἐὰν πίνητε, „może pić będziecie”.

4. Czynność dokonana

μαθητής, „uczeń”, por. temat *perfecti* μεμάθη-κα od μαθήσασθαι.

Wszystkie podane wyżej znaczenia zgodne są z normami czysto greckimi. W Nowym Testamencie jednak stwierdzono w zakresie kategorii „czasu” gramatycznego pewne odstępstwa. I tak formy *praesentis* (w tym także *participium*) mogą bezpośrednio oznaczać czynność przyszłą, zamierzoną¹⁶. Czynność przyszła wyrażana bywa niekiedy także przez *indicativus aoristi*¹⁷. Dopuszczalne jest zatem tłumaczenie διδόμενον jako „mające być wydane” lub „mające być wydawane”, a ἐκχυννόμενον jako „mające być przelane” lub „mające być przelewane”. Byłby to zatem semityzm, bo właśnie tak w języku hebrajskim jak aramejskim *participium praesentis* oznacza nie tylko teraźniejszość, lecz także bliską przyszłość¹⁸. Przekład Wulgaty podtrzymuje „czas” tekstu oryginalnego przy imiesłowiu διδόμενον „quod datur”, dla ἐκχυννόμενον natomiast używa *futurum*: „qui effundetur”. Już więc ten dawny łaciński przekład wykazuje niekonsekwencję. Duże pomieszenie stwierdzić można także w wersjach polskich. W oficjalnym kanonie Mszy św. używa się strony biernej „czasu” przyszłego¹⁹. „Czas” przyszły jest także w przekładzie *Biblii Tysiąclecia* z wyjątkiem 1 Kor 11,24, gdzie tłumacz, przyjąwszy lekcję oboczną tekstu, oddał διδόμενον przez „wydane”²⁰. Trzeba to chyba uznać za błąd. Błąd ten w przekładzie Listu do Koryntian popełniają także inni tłumacze²¹.

¹⁶ Blass, jw. § 323 i 339 (2); Zerwick, jw. s. 108 n.

¹⁷ Zerwick, jw. s. 74.

¹⁸ Jeremias, jw. s. 67 n.

¹⁹ Zob. np. *Obrzędy Mszy świętej. Ordo Missae*. Poznań 1970 s. 104 n., 112, 115 n. i 123.

²⁰ *Pismo święte Nowego Testamentu*. Wyd. 2. Poznań 1969.

²¹ Zob. np. Dąbrowski, jw. s. 235 lub *Pismo święte Nowego Testamentu*. Tłumaczył z języka greckiego ks. S. Kowalski. Warszawa 1956.

Wydaje się, że nie tylko ze względu na wierność dla oryginału greckiego, lecz także z racji teologicznych zachować trzeba dla imiesłówów διδόμενον i ἐκχυνόμενον znaczenie *praesentis* i to w stronie nie biernej, lecz zwrotnej²². „Czas” terażniejszy bowiem jest „czasem” permanentnej czynności, „czasem” ustawicznego dziania się. Najbardziej nadaje się do wyrażenia czynności ponadczasowych, a tym samym najlepiej wyraża to, co w teologii współczesnej nazwane jest „obecnością nieustającą” Chrystusa w Eucharystii²³. Strona zwrotna natomiast w jaśniejszy sposób podkreśla myśl o czynnym, a nie tylko konsumpcyjnym udziale członków Kościoła w ofierze Chrystusa. Dostępując komunii z Chrystusem składają oni wraz z Nim ofiarę także swojej krwi i ciała na „odpuszczenie grzechów”.

Zdarza się także w Nowym Testamencie, że *participium aoristi* nie oznacza uprzedniości w stosunku do akcji nadrzędnej, lecz tylko koordynację działań w jednym czasie²⁴. Stąd niektórzy przekładają imiesłowy tekstów ustanowienia Eucharystii na czynności przeszłe niedokonane: „brał”, „rozdawał”. Taki zabieg równocześnie wpływa dodatnio na styl, usuwa bowiem częste powtórzenia imiesłówów na -wszy. Zachowanie jednak struktury semantycznej greckiego oryginału czyni wypowiedź bardziej plastyczną.

Innych stosowanych przez tłumaczy i uznanych przez gramatyków odstępstw w zakresie omawianych tu form nie odkryto. Zwrócić tylko trzeba jeszcze uwagę na niektóre nietypowe zjawiska związane z nieczasownikowymi tworamii tych tekstów:

— Περὶ w Mt 26,28 jest równoznaczne z ὅπερ, „za”²⁵.

— Zaimek dzierżawczy ἐμὴν w 1 Kor 11,24 i 25 oraz w Łk 22,19 spełnia funkcję dopełnienia bliższego względem czynności oznaczonej derywatem odczasownikowym ἀνάμνησις²⁶.

— W tych samych miejscach Listu do Koryntian i ewangelii św. Łukasza εἰς oznacza cel²⁷.

— Ἐν w 1 Kor 11,25 i w Łk 22,20 oznacza użycie narzędnikowe (*instrumentalis*) połączonego z nim rzeczownika²⁸, a więc nie „we krwi”, lecz „krwią, przez krew, przy użyciu krwi”.

²² Przekład na stronę zwrotną ma np. Gryglewicz (jw.), ale tylko co do διδόμενον, bo ἐκχυνόμενον oddane zostało przez imiesłów strony biernej (tamże s. 59).

²³ Benoit, jw. s. 346.

²⁴ Blass, jw. § 420 (3); Zerwick, jw. s. 75.

²⁵ Zerwick, jw. s. 27.

²⁶ Blass, jw. § 284 (2).

²⁷ W. Bauer. *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur*. Wyd. 5. Berlin 1958 s. v. εἰς 4 d.

²⁸ Zerwick, jw. s. 35.

Uwzględniając wszystkie dokonane wyżej obserwacje, tak przetłumaczymy poszczególne teksty ustanowienia Eucharystii:

1. Mt 26,26-28: A gdy oni jedli, Jezus, wzięwszy chleb i odmówiwszy modlitwę pochwalną, połamał [go] i rozdawszy uczniom powiedział: «Weźcie, zjedzcie: to jest ciało moje». A wzięwszy kielich i odmówiwszy modlitwę dziękczynną, dał im mówiąc: «Wypijcie z niego wszyscy, bo to jest moja krew przymierza, wylewająca się za wielu celem odpuszczenia grzechów».

Ze względów eufonicznych jednak tekst ten byłoby lepiej przełożyć w następującej formie:

A gdy oni jedli, Jezus wziął chleb i odmówiwszy modlitwę pochwalną połamał [go], rozdał uczniom i powiedział: »Weźcie [i] zjedzcie: to jest ciało moje«. A wzięwszy kielich, odmówił modlitwę dziękczynną i dał im [go] mówiąc: »Wypijcie z niego wszyscy: to jest moja krew przymierza, która wylewa się [w ofierze²⁹] za wielu celem odpuszczenia grzechów«.

2. Mk 14,22-24: A gdy oni jedli, wzięwszy chleb [i] odmówiwszy modlitwę pochwalną, połamał [go], dał im i powiedział: «Weźcie: to jest ciało moje». I wzięwszy kielich [i] odmówiwszy modlitwę dziękczynną, dał im. I wypili z niego wszyscy. I powiedział im: «To jest moja krew przymierza, wylewająca się za wielu».

Przekład eufoniczny:

A gdy oni jedli, wziął chleb, odmówił modlitwę pochwalną, połamał [go], dał im i powiedział: «Weźcie: to jest ciało moje». A wzięwszy kielich, odmówił modlitwę dziękczynną i dał im. Wypili z niego wszyscy. I powiedział im: «To jest moja krew przymierza, która wylewa się [w ofierze] za wielu».

3. Łk 22,19-20: A wzięwszy chleb [i] odmówiwszy modlitwę dziękczynną, połamał [go] i dał im mówiąc: »To jest ciało moje, wydające się za was. Czyńcie to dla przypomnienia sobie³⁰ o mnie«. I podobnie kielich po spożyciu wieczerzy mówiąc: «Ten kielich, wylewający się za was, to nowe przymierze [dokonanej] krwią moją».

Przekład eufoniczny:

A wzięwszy chleb, odmówił modlitwę dziękczynną, połamał [go] i dał im mówiąc: «To jest ciało moje, które wydaje się [w ofierze] za was. Czyńcie to, pamiętając o mnie». I podobnie [wziął] kielich po spożyciu wieczerzy mówiąc: «Ten kielich, który wylewa się [w ofierze] za was, [jest] nowym przymierzem przez krew moją».

²⁹ Dodając wyrażenie „w ofierze”, mocniej podkreślamy ofiarniczy charakter czynności eucharystycznych.

³⁰ Stosowniejszy jest tu wyraz „przypomnienie sobie” niż „pamiętka”, bo utrzymuje zgodnie z oryginałem greckim oznaczenie czynności. Poza tym wyrażenie wskazuje na obecność Chrystusa. „Pamiętka” jest dowodem czegoś minionego, dawnego lub nawet umarłego.

4. 1 Kor 11,23-25: [...] wziął chleb, a odmówiwszy modlitwę dziękczynną połamał [go] i powiedział: «To jest ciało moje, [wydające się] za was. Czyńcie to dla przypomnienia sobie o mnie». I podobnie kielich po spożyciu wieczerzy mówiąc: «Ten kielich jest nowym przymierzem [dokonanym] krwią moją. Czyńcie to, ilekroć pic będziecie, dla przypomnienia sobie o mnie».

Przekład eufoniczny:

[...] wziął chleb, a odmówiwszy modlitwę dziękczynną połamał [go] i powiedział: «To jest ciało moje, które [wydaje się w ofierze] za was. Czyńcie to, pamiętając o mnie». I podobnie [wziął] kielich po spożyciu wieczerzy mówiąc: «Ten kielich jest nowym przymierzem przez krew moją. Ile razy pic będziecie, czyńcie to, pamiętając o mnie».

Jednorazową i historyczną czynnością Chrystusa było, jak wynika z językowej analizy, wzięcie chleba, odmówienie modlitwy, połamanie chleba, rozdanie chleba uczniom, wypowiedzenie słów konsekracji chleba wraz z towarzyszącymi im nakazami, wzięcie po spożyciu wieczerzy kielicha, odmówienie modlitwy, podanie kielicha uczniom z równoczesnym wypowiedzeniem słów konsekracji i towarzyszących im nakazów. Czynności te zostały tu podane w sekwencji chronologicznej. Według wersji św. Łukasza jednak słowa konsekracji chleba wypowiedziane zostały równocześnie z rozdawaniem go, według innych po rozdaniu. Tak przynajmniej wynika z obserwacji językowych. Podobna niezgodność istnieje w opisie podawania kielicha: według tekstu ewangelii św. Marka wypowiedzenie słów konsekracji poprzedzone zostało przez podanie kielicha i nawet przez wypicie z niego przez uczniów, według pozostałych obie te czynności spełnione zostały równocześnie.

Czynności uczniów Chrystusa są: 1. jednorazowe i historyczne: spożycie wieczerzy (τὸ δεῖπνεῖσθαι, imiesłów ἐσθιτόντων jednak oznacza czas relatywny i wskazuje równocześnie na względną ciągłość czynności), wypicie z podanego kielicha; 2. jednorazowe nakazane: wzięcie chleba, spożycie chleba, wypicie z kielicha; 3. wielokrotne nakazane: powtarzanie wszystkich czynności podanych w opisie.

Czynność zgrzeszenia, odpuszczenia i zawarcia przymierza nie mają bliżej oznaczonych podmiotów.

Pozostały jeszcze trzy formy czasownikowe: ἐστίν, διδόμενον, ἐκχυννόμενον. Określają one Rzeczywistość Eucharystyczną. Utrzymując refleksje na płaszczyźnie językowej stwierdzamy, że oznaczają one jej nieprzerwane istnienie i ustawiczne ofiarnicze dawanie się. Owo „jest” dotyczy terażniejszości, nie ograniczonej przeszłością ani przyszłością. „To jest ciało”, „to jest krew”. Przyjmując znaczenie zwrotne podkreślamy, że ta Rzeczywistość jest żywa i wolna w swoim działaniu: „wydaje się”, „wylewa się” lub dosłownie „wydające się”, „wylewający się”, a nie „jest wy-

dawane”, „jest wylewany”. Rzeczywistość eucharystyczna stanowi równocześnie jakiś nowy typ przymierza, nowy układ czy pojednanie dwu stron, dokonane dzięki Chrystusowi. On również jest nie tylko twórcą, ale także uczestnikiem tej rzeczywistości, bo mówi: „To jest ciało m o j e”, „to jest krew m o j a”. Dalsze snucie refleksji wychodziłoby już poza granice językowej analizy rodzajów czynności oznaczanych przez formy czasownikowe. Rzeczy istotne stanowią przedmiot badań teologów.

Główne myśli niniejszego artykułu wyrażone są w następujących tezach:

W przekładzie tekstów greckich Nowego Testamentu trzymać się należy przede wszystkim norm typowo greckich. W tym konkretnym przypadku, to jest w zakresie oznaczeń rodzajów czynności przekazanych formami czasownikowymi w tekstach ustanowienia Eucharystii, normy te są zupełnie możliwe do utrzymania. Czynności Chrystusa opisane w tych tekstach są historyczne i jednorazowe. Towarzyszy im jednak wyraźne polecenie kontynuacji, zwrócone przez Chrystusa do uczniów. Czynności eucharystyczne są ciągłe, nie nakazane z zewnątrz, ofiarnicze i ponadczasowe w tym sensie, że nie mają granic wyznaczonych przeszłością i przyszłością.

Owocem tych rozważań jest własny przekład tekstów ustanowienia Eucharystii.

DESIGNATION DE DIVERSES ACTIVITES PAR FORMES VERBALES DANS DES TEXTES SUR L'INSTAURATION DE L'EUCARISTIE

Résumé

Le présent article examine les diverses activités exprimées au moyen des formes verbales, flexionnelles ou morphologiques, dans les textes sur l'institution de l'Eucharistie: 1. Mt 26,26—28; 2. Marc 14,22—24; 3. Luc 22,19—20; 4. 1 Cor 11, 23—25. L'auteur distingue les actions d'une seule fois, actions permanentes, fréquentes et accomplies. Il établit que la Réalité eucharistique est sujet des actions permanentes, non limitées ni par le passé ni par l'avenir. Elles sont exprimées par les formes du présent: ἐστίν, διδόμενον, ἐχρονόμενον.